

10. İnsan ve Çevre İlişkisi

Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmaktadır:

“Her çocuk, İslâm fitratı üzere doğar. Onu bilahare ana-babası Nasrani, Yahudi veya Mecusi yapar.”

İbn-i Haldun da çevrenin insan üzerindeki tesirini şöyle izah etmektedir:

“İnsan kendi tabiatının ve mizacının değil, kendisini saran muhitin ve bu muhitten kazandığı alışkanlıkların (kültürün) çocuğudur.”

Anne-babaların en mühim vazifesi çocuklarını güzel ahlâk ile yetiştirmeleridir. Bu vazife üzerine ne kadar hassasiyet gösterilse yerindedir. *Çocukluktan başlayan bu terbiyenin ilk mektebi aile yuvasıdır. İlk muallimi ise annedir.* Çocuklar evin içinde görüp işittiklerini bir fotoğraf makinesi gibi alarak kendi hayatlarına uygularlar. Bu yönden anne ve babalar çocuklar için birer modeldirler.

Çocukların müsbet veya menfi davranışları, anne ve babanın hareketlerinden kaynaklanır. İyi terbiye edilmeyen çocukların işledikleri fenalıkların, günahlarının bir katı da onları terbiye etmeyen ebeveynin defterine yazılır.

Bilindiği üzere ilk altı yaşa kadar verilen eğitim ile çocuğun huyu ve şahsiyeti şekillenir. Bütün terbiyeciler, *“Altı yaşına kadar çocuğun karakteri nasılsa, ondan sonraki yaşantısında fazla ekleme olmadan aynı izler devam eder.”* demişlerdir. Bu sebeple ilk terbiyenin çok büyük önem arz ettiği ortadadır.

Onun için, anne- baba çocuklarının kalp ve ruhuna Allah ve Peygamber sevgisini küçük yaşlarda nakşetmelidirler.

İlmi ve fikri terbiyeyi çocuklara vermekle mükellef olanlar öğretmenlerimiz, onları fazilet ve hamiyetperverlikle donatmakla birlikte, karakterli, kendi şahsi menfaatini değil, millet ve memleketin menfaatini ön planda tutan, kutsal değerlere saygılı fertler olarak yetiştirmelidir. İnsan terbiyesinden maksat, onu dini bilgiyle, ahlakî düsturlarla ve hayat tecrübeleriyle donatarak sosyal çevreye kazandırmaktır.

Eğer gençlerimizin kalp ve ruhları iyi terbiye edilmezse, orada marifet çiçekleri

yerine, cehalet denilen zehirli dikenler biter. Böyle insanlar, toplum için muzır hale gelirler ve bir alev gibi etrafındakileri yakıp yıkarlar.

Hedefsiz, gayesiz ve maneviyattan mahrum olarak yetiştirilen bir gençlik, insaniyete hiçbir şey veremez. Onun için gençlerimiz, yüksek hedef ve ulvî ideallerle donatılmalı, himmetleri âli tutulmalı ve istikbali omuzlarında taşıyacak büyük insanlar olarak yetiştirilmelidirler. Bu da aile terbiyesi, kaliteli bir eğitim ve güzel arkadaş çevresi ile mümkündür.

Sosyal hayattaki menfi cereyanların ve çevrenin insan üzerinde tesiri büyüktür. Saf ve körpe dimağlar bu menfi cereyanların etkisinde kalırlar ve eğer tedbir alınmazsa yavaş yavaş fitratları bozulur, sefahat ve dalalete sürüklenirler. Bu tür hastalıklar beşere sonradan arız olmuştur. Evet ahlaksız yayınlar, bozuk çevre ve kötü arkadaş, gençlerin ve özellikle çocukların ruh ve kalbinde derin izler bırakır ve çabuk tedavi edilmezse telafisi mümkün olmayan yaralar açar, onu dalalete götürebilir.

Arkadaş çevresinin şahsiyete tesir ettiği herkesçe bilinen bir hakikattir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) şöyle buyurmaktadır:

“Kişi, dostunun dini üzeredir. Öyleyse, her biriniz dost edindiği kimselere dikkat etsin.”

Bugün dünyayı yaşanmaz hale getiren problemlerin temelinde ahlakî ve dinî çöküntü yatmaktadır. Dinin koyduğu ruhî disiplinden ve insanı insan yapan manevî değerlerden uzaklaşan ve moral seviyesi düşen insanlar, toplumu yaşanmaz hale getirmektedirler.

Arkadaş çevresini de içine alan ve çok daha geniş olan içtimâî yani sosyal çevrenin insan şahsiyeti üzerinde iyi-kötü, müsbet-menfi tesiri çoktur. Bunların dışında coğrafî muhit, iklim şartlarının da insanın mizaç ve karakterinin şekillenmesinde önemli yer tutatlar. Çünkü,

“İnsan, kâinatın ekser enva'ına muhtaç ve alâkadardır.”¹

Evet, kâinatın ekser mahlukatıyla alakası olan insanın, kendi arkadaşından ve çevresinden etkilenmemesi elbette mümkün değildir. Öyle ise insan, arkadaşını, yaşadığı muhiti iyi seçmeli; eğer çevresinden zarar görüyorsa, oradan başka bir çevreye yahut beldeye hicret etmelidir.

İnsan, iman nazarıyla bakarsa, bu uçsuz, bucaksız, muhteşem ve harika olan

kâinatın bir yaratıcı olduğunu görür. Cenab-ı Hakk'ın insana bahşettiği ve onun fitratına yerleştirdiği akıl, kalp ve vicdan manevî duygular, onun bu ulvî hakikatleri tefekkür etmesini ve bu kâinatın bir yaratıcısının olacağını düşünmesini temin eder. Bunun içindir ki, kâinat hâlıkına iman etmek, O'na muhabbetle ibadet yapmak, O'ndan havf ederek yasaklarından kaçınmak, insanın fitri ve cibilli bir ihtiyacıdır.

Dipnotlar:

[1](#) *Sözler, s. 319.*